

Αρ. Φακ.: Α/Π 1583/2022

**Έκθεση
Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
αναφορικά με διάκριση εις βάρος εκπαιδευτικών με
αναπηρία που επιθυμούν να τοποθετηθούν ως
Διευθύνοντες/-ουσες στα Κρατικά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης
(Κ.Ι.Ε.)**

Ερευνών Λειτουργός: Κυριάκος Κυριάκου

Λευκωσία, 21 Φεβρουαρίου 2022

A. Παράπονο -Γεγονότα

1. Η κα ΧΧΧΧ υπέβαλε παράπονο αναφορικά με το περιεχόμενο της επιστολής/ανακοίνωσής του Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΑΝ) ημερομηνίας 31 Ιανουαρίου 2023, με θέμα «*Τοποθέτηση/Μετακίνηση εκπαιδευτικών για εκτέλεση καθηκόντων Διευθυνόντων/-ουσών Κρατικά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης (Κ.Ι.Ε.) για την σχολική χρονιά 2023/2024*» (αρ. φακ. 15.06.003.002, 15.25.004.002) και, ειδικότερα, σε σχέση με το **κριτήριο της υπηρεσίας που θα πρέπει να κατέχει ο/η εκπαιδευτικός που επιθυμεί να τοποθετηθεί ως Διευθύνοντας/ουσα στα Κ.Ι.Ε..**
2. Συγκεκριμένα, βάσει της υπό αναφορά επιστολής/ανακοίνωσης, για να δύναται ένας/μία εκπαιδευτικός να διεκδικήσει την τοποθέτηση/μετακίνηση του/της ως Διευθύνοντας/ουσα σε Κ.Ι.Ε. **κατά την επικείμενη σχολική χρονιά 2023-2024**, θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να πληροί το κριτήριο επιλογής για **δεκαπενταετή υπηρεσία σε Δημόσια Σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης**.
3. Το εν λόγω κριτήριο επιλογής **στην αντίστοιχη επιστολή/ανακοίνωση** του ΥΠΑΝ ημερομηνίας 27 Ιανουαρίου **2022** (αρ. φακ. 15.06.003.002, 15.25.03.1/13), προνοούσε **δεκαετή, τουλάχιστον, υπηρεσία σε Δημόσια Σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης**. Κατ' επέκταση, **το κριτήριο επιλογής της υπηρεσίας έχει διαφοροποιηθεί** και η απαιτούμενη πλέον υπηρεσία που θα πρέπει να κατέχει ένας/μία εκπαιδευτικός που επιθυμεί να τοποθετηθεί/μετακινηθεί ως Διευθύνοντας/ουσα σε Κ.Ι.Ε., **έχει αυξηθεί κατά πέντε έτη**.
4. Η δε παραπονούμενη είναι εκπαιδευτικός με **μόνιμη μη αναστρέψιμη αναπηρία με δωδεκάμισι χρόνια υπηρεσία** σε Δημόσια Σχολεία

Μέσης Εκπαίδευσης και τα τελευταία τέσσερα χρόνια είναι **τοποθετημένη ως Διευθύνουσα σε Κ.Ι.Ε..**

5. Ένεκα της αναπηρίας της δεν μπορεί να παρευρίσκεται καθημερινά στις σχολικές αίθουσες τα πρωινά και για το λόγο αυτό, το Υπουργείο ενέκρινε, ανελλιπώς, μέχρι και σήμερα, **ως μορφή εύλογης προσαρμογής**, τις αιτήσεις της για **τοποθέτηση ως Διευθύνουσα στα Κ.Ι.Ε..**
6. Σε σχέση με την τρέχουσα σχολική χρονιά 2022-2023, για την τοποθέτηση της ως Διευθύνουσα έχει επίσης προσμετρήσει το γεγονός ότι πληρούσε όλα τα αναγκαία κριτήρια επιλογής που έπρεπε να κατέχουν οι Διευθύνοντες/ουσες των Κ.Ι.Ε., όπως αυτά περιγράφονταν στην επιστολή/ανακοίνωση του ΥΠΑΝ ημερομηνίας 27 Ιανουαρίου 2022, περιλαμβανομένης και της δεκαετούς, τουλάχιστον, υπηρεσίας σε Δημόσια Σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης.
7. Ενόψει όμως της διαφοροποίησης του κριτηρίου επιλογής της υπηρεσίας σε Δημόσια Σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης και της αύξησης της απαιτούμενης υπηρεσίας σε Δημόσια Σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης από δέκα σε δεκαπέντε έτη για να δύναται κάποιος/α εκπαιδευτικός να διεκδικήσει την τοποθέτησή του/της ως Διευθύνοντας/ουσα στα Κ.Ι.Ε., η παραπονούμενη **δεν μπορεί να διεκδικήσει την τοποθέτηση της ως Διευθύνουσα στα Κ.Ι.Ε. και κατά την επικείμενη σχολική χρονιά 2023-2024, αφού δεν θα πληροί πλέον το κριτήριο της δεκαπενταετούς υπηρεσίας.**
8. Σε συνάρτηση, δε, με την αδυναμία της να ανταποκριθεί, ένεκα της φύσης και της μορφής της αναπηρίας της, στις απαιτήσεις της καθημερινής παρουσίας στις σχολικές αίθουσες τα πρωινά, η παραπονούμενη μας ενημέρωσε ότι **καθίσταται αβέβαιο το**

επαγγελματικό της μέλλον, καθότι το ίδιο το ΥΠΑΝ αίρει την εύλογη προσαρμογή που της παρείχε μέχρι και σήμερα τοποθετώντας την ως Διευθύνουσα στα Κ.Ι.Ε., και θέτει εμπόδια στην άσκηση του δικαιώματος της για εργασία αντί να φροντίζει για την άρση του, όπως υποχρεούται βάσει των προνοιών της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες.

B. Ενημέρωση από την ΠΟΑΑ Λεμεσού

1. Για το ίδιο πιο πάνω ζήτημα που έχει ανακύψει μετά την προαναφερθείσα επιστολή/ανακοίνωση του ΥΠΑΝ, η **Παγκύπρια Οργάνωση Αποκατάστασης Αναπήρων Λεμεσού (ΠΟΑΑ Λεμεσού)** μας ενημέρωσε, συναφώς, ότι, υπάρχουν **και άλλες περιπτώσεις εκπαιδευτικών με αναπηρία ή/και με άλλες χρόνιες παθήσεις** που μέχρι σήμερα ήταν τοποθετημένοι/ες ως Διευθύνοντες/ουσες στα Κ.Ι.Ε., αφού δεν μπορούν να παρευρίσκονται στις σχολικές αίθουσες τα πρωινά. Επειδή, όμως, κάποιοι εξ αυτών δεν έχουν ακόμη συμπληρώσει δεκαπενταετή υπηρεσία σε Δημόσια Σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης, **δεν θα μπορούν πλέον να διεκδικήσουν εκ νέου την μετακίνηση/τοποθέτηση τους ως Διευθύνοντες/ουσες σε Κ.Ι.Ε. κατά το νέο σχολικό έτος.**
2. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με την ΠΟΑΑ Λεμεσού, τη σχολική χρονιά 2023-2024 οι συγκεκριμένοι/ες εκπαιδευτικοί **θα τοποθετηθούν αναγκαστικά σε πρωινό σχολείο, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη κατά πόσον δύνανται να ανταποκριθούν ή όχι στις απαιτήσεις που κάτι τέτοιο συνεπάγεται.**

3. Συνακόλουθα, η διαφοροποίηση του κριτηρίου επιλογής για την υπηρεσία και η απαίτηση για αύξηση της αναγκαίας υπηρεσίας στα δεκαπέντε έτη, συνιστά, σύμφωνα με την ΠΟΑΑ Λεμεσού, **διάκριση εις βάρος των υπό αναφορά εκπαιδευτικών με αναπηρία ή/και άλλες χρόνιες παθήσεις, αφού τους στερεί την πρόσβαση στην εργασία**, λόγω της αναπόφευκτης διαφοροποίησης της φύσης και της μορφής της απασχόλησής τους, θέτοντας, συγχρόνως, σε **αβεβαιότητα το επαγγελματικό τους μέλλον και ασφάλεια**.

Γ. Απουσία Απάντησης Υπουργείου

1. Με επιστολή μου ημερομηνίας 8 Φεβρουαρίου 2022, έθεσα τα ανωτέρω υπόψη του Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΑΝ), ζητώντας, μεταξύ άλλων, τα σχόλια και τις απόψεις του, καθώς την αιτιολογική βάση στην οποία βασίστηκε η απόφαση του για τροποποίηση του κριτηρίου επιλογής της υπηρεσίας σε Δημόσια Σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης με τη αύξησή του κατά πέντε έτη.
2. Παρότι, δε, είχα ζητήσει όπως το ΥΠΠΑΝ απαντούσε στην επιστολή μου εντός τριών ημερών, ενημερώνοντάς το ότι τα ενώπιον μου στοιχεία καθώς και τα προκαταρκτικά συμπεράσματα στα οποία είχα καταλήξει σε σχέση με το θέμα δικαιολογούν την υποβολή σχετικής έκθεσης, **δεν υπήρξε οποιαδήποτε ανταπόκριση** εκ μέρους του, απεμπολώντας το δικαίωμα του σε ακρόαση.

Δ. Νομικό Πλαίσιο

- **Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες**

1. Σύμφωνα με την Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, τα Κράτη υποχρεούνται να λαμβάνουν **μέτρα για απαγόρευση των διακρίσεων λόγω αναπηρίας και για την προαγωγή της ισότητας και της εξάλειψης των διακρίσεων**, με τη λήψη, προς τούτο των **κατάλληλων μέτρων που θα διασφαλίζουν την παροχή εύλογων προσαρμογών**.¹
2. Περαιτέρω, τα Κράτη θα πρέπει να μεριμνούν για την **άρση των εμποδίων με τα οποία αλληλοεπιδρούν και τίθενται αντιμέτωπα τα άτομα με αναπηρία και παρεμποδίζουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία σε ίση βάση με άλλους**.²
3. **Διάκριση**, δε, με βάση την αναπηρία, σημαίνει, σύμφωνα με τη Σύμβαση, «**οποιαδήποτε διάκριση, αποκλεισμό ή περιορισμό με βάση την αναπηρία, η οποία έχει το σκοπό ή αποτέλεσμα την παρεμπόδιση ή ακύρωση της αναγνώρισης, απόλαυσης ή άσκησης σε ίση βάση με άλλους, όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων** και θεμελιωδών ελευθεριών στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, αστικό ή οποιοδήποτε άλλο τομέα.

¹ Άρθρο 5 της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες

² Άρθρο 1 της Σύμβασης

Περιλαμβάνει όλες τις μορφές διάκρισης, περιλαμβανόμενης της άρνησης παροχής εύλογης προσαρμογής».³

4. Κατ' επέκταση, όταν το Κράτος δεν προβαίνει στη λήψη μέτρων για τη διασφάλιση της ισότιμης απόλαυσης και άσκησης όλων των δικαιωμάτων από τα άτομα με αναπηρία ή/και **αρνείται να τους παράσχει, προς τούτο, τις αναγκαίες εύλογες προσαρμογές, συντελείται διάκριση εις βάρος τους λόγω αναπηρίας.**
5. Το δε δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες στην εργασία και απασχόληση σε ίση βάση με άλλους κατοχυρώνεται στο **άρθρο 27** της Σύμβασης και περιλαμβάνει το δικαίωμα να τους παρέχεται η ευκαιρία να κερδίζουν τα προς το ζην με εργασία που ελεύθερα επιλέγουν ή αποδέχονται στην αγορά εργασίας και σε περιβάλλον εργασίας που είναι ανοικτό, που ενσωματώνει και είναι προσβάσιμο στα άτομα με αναπηρίες.
6. Προς τούτο, ήτοι για την πραγμάτωση του δικαιώματος των ατόμων με αναπηρίες για εργασία, περιλαμβανόμενων και όσων αποκτούν αναπηρία κατά τη διάρκεια της απασχόλησης τους, τα Κράτη θα πρέπει να λαμβάνουν νομοθετικά ή άλλα μέτρα για τη **διασφάλιση της συνέχισης της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία,** την ισότιμη προστασία του δικαιώματός τους για δίκαιες και ευνοϊκές συνθήκες εργασίας, ως επίσης και για την παροχή εύλογων προσαρμογών στο χώρο εργασίας τους.⁴

³ Άρθρο 2 της Σύμβασης

⁴ Άρθρο 27 της Σύμβασης

7. Οποιαδήποτε, δε, ληφθέντα μέτρα τα οποία είναι αναγκαία για την επίτευξη της εκ των πραγμάτων ισότητας των ατόμων με αναπηρίες δεν θα πρέπει να εκλαμβάνονται ως διάκριση.⁵

• **Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες**

Η αρμόδια Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες έχει διευκρινίσει, σε σχέση με τις ανωτέρω πρόνοιες της Σύμβασης, ότι:

- Τα Κράτη ενέχουν άμεση βασική υποχρέωση να διασφαλίζουν την ικανοποίηση, τουλάχιστον, των ελάχιστων βασικών επιπέδων του δικαιώματος στην εργασία και την απασχόληση για τα άτομα με αναπηρία. Η εν λόγω βασική υποχρέωση, βάσει του άρθρου 27 της Σύμβασης, περιλαμβάνει την **υποχρέωση για διασφάλιση της μη διάκρισης και της ισότιμης προστασίας της απασχόλησης** των ατόμων με αναπηρίες.⁶
- Το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες σε δίκαιες και ευνοϊκές συνθήκες εργασίας αποτελεί σημαντική συνιστώσα και προϋπόθεση για την πραγμάτωση άλλων δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται με τη Σύμβαση, περιλαμβανομένου του

⁵ Άρθρο 5 της Σύμβασης

⁶ Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, Γενικό Σχόλιο με αρ. 8 (2022), Παράγραφος 62

δικαιώματος σε επαρκές βιοτικό επίπεδο.⁷

- Οι **εύλογες προσαρμογές** περιλαμβάνουν την παροχή εξατομικευμένων τροποποιήσεων, προσαρμογών και ενισχύσεων, ώστε τα άτομα με αναπηρίες **να δύνανται να επιτελούν τις εγγενείς απαιτήσεις της εργασίας τους επί ίσοις όροις με τους άλλους.**⁸

- Η **υποχρέωση παροχής εύλογων προσαρμογών αποτελεί καθήκον για το Κράτος**, ήτοι, θα πρέπει να υλοποιηθεί **από τη στιγμή που ένα άτομο με αναπηρία τις χρειάζεται σε μια δεδομένη κατάσταση**, όπως για παράδειγμα στο χώρο εργασίας του, προκειμένου να απολαύσει τα δικαιώματά του επί ίσοις όροις σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο. Οι δε **εύλογες προσαρμογές αποσκοπούν στην επίτευξη ατομικής δικαιοσύνης με την έννοια ότι η μη διάκριση ή η ισότητα διασφαλίζονται, λαμβάνοντας υπόψη την αξιοπρέπεια, την αυτονομία και τις επιλογές του ατόμου.**⁹

- Όταν **δεν παρέχονται οι απαραίτητες και κατάλληλες εξατομικευμένες τροποποιήσεις, προσαρμογές και στήριξη, αυτό ισοδυναμεί με άρνηση παροχής εύλογων προσαρμογών, γεγονός που στερεί από τα άτομα με αναπηρίες την ισότιμη απόλαυση ή άσκηση των δικαιωμάτων τους.** Η δε υποχρέωση παροχής εύλογων προσαρμογών ισχύει από τη στιγμή που ένα άτομο με αναπηρία επιδιώκει να ασκήσει τα δικαιώματά του και προς τούτο, είναι αναγκαίο

⁷ Στο ίδιο, Παράγραφος 24

⁸ Στο ίδιο, Παράγραφος 44

⁹ Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, Γενικό Σχόλιο με αρ. 2 (2014), Παράγραφος 26

να του παρασχεθούν και να διασφαλιστούν οι αναγκαίες προσαρμογές και διευκολύνσεις.¹⁰

■ **Για τη διασφάλιση της ισότητας**, τα Κράτη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες δεν υπόκεινται σε διακρίσεις που άπτονται της εργασίας και της απασχόλησης. Επί τούτου, καθώς και για την επίτευξη της ισότητας στον εργασιακό χώρο και για τη διασφάλιση της παροχής των αναγκαίων εύλογων προσαρμογών, θα πρέπει να προσδιορίζεται ρητώς ότι **η άρνηση παροχής εύλογων προσαρμογών συνιστά διάκριση**.¹¹

- **Οδηγία 2000/78/ΕΚ**

1. Βάσει της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία, θα πρέπει να προβλέπονται κατάλληλα, δηλαδή αποτελεσματικά και πρακτικά μέτρα, για τη διαμόρφωση της θέσης εργασίας ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες του ατόμου, όπως με την προσαρμογή του ρυθμού εργασίας και της κατανομής καθηκόντων.¹²
2. Συγχρόνως, **για τη επίτευξη της ίσης μεταχείρισης των ατόμων με ειδικές ανάγκες στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, δεν**

¹⁰ Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, Γενικό Σχόλιο με αρ. 6 (2018),

Παράγραφος 19

¹¹ Στο ίδιο, Παράγραφος 67

¹² Παράγραφος (20) του Προοιμίου της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ

θα πρέπει να συντελείται άμεση ή έμμεση διάκριση εις βάρος τους σε σχέση, μεταξύ άλλων, με τους **όρους πρόσβασης** στην απασχόληση, τις εργασιακές συνθήκες και τους όρους απασχόλησης¹³ και ο εργοδότης θα πρέπει να λαμβάνει τα ενδεδειγμένα μέτρα, ανάλογα με τις ανάγκες που παρουσιάζονται σε μια συγκεκριμένη κατάσταση, ώστε το πρόσωπο με ειδικές ανάγκες να μπορεί να έχει πρόσβαση σε θέση εργασίας, να ασκεί ή να προάγεται στο επάγγελμά του.¹⁴

3. Η έννοια «ειδικές ανάγκες» στην Οδηγία 2000/78/EK περιλαμβάνει, σύμφωνα με το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), και την αναπηρία.¹⁵

4. **Σύμφωνα επίσης με το ΔΕΕ, όταν ένας εργαζόμενος με αναπηρία δεν μπορεί να ανταποκριθεί σε μια θέση εργασίας λόγω της αναπηρίας του, το ενδεδειγμένο μέτρο βάσει των εύλογων προσαρμογών που προνοούνται στο άρθρο 5 της Οδηγίας 2000/78/EK δύναται να είναι η τοποθέτησή του σε άλλη θέση εργασίας, ούτως ώστε να αρθούν οι περιορισμοί που παρακωλύουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στον επαγγελματικό βίο, σε ισότιμη βάση με τους υπόλοιπους εργαζομένους.¹⁶**

¹³ Άρθρο 3 της Οδηγίας

¹⁴ Άρθρο 5 της Οδηγίας

¹⁵ Υπόθεση C-312/17, *Bedi κατά Bundesrepublik* [2018] EU:C:2018:734, παρ. 28

¹⁶ Υπόθεση C-485/20, *XXXX κατά HR Rail SA* [2022] EU:C:2022:85, παρ. 43-44

• Ο περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμος Ν. 127(Ι)/2000

1. Στον περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμο έχουν ενσωματωθεί οι διατάξεις της Οδηγίας 2000/78/EK που αφορούν στα άτομα με αναπηρίας και προβλέπεται ότι, για την πραγμάτωση της πλήρους ισότητας των ατόμων με αναπηρίες επιτρέπεται, για σκοπούς ίσης μεταχείρισης, η ευνοϊκότερη μεταχείριση τους στην απασχόληση, ως θετική δράση που αποσκοπεί στην πρόληψη ή στην αντιστάθμιση μειονεκτημάτων λόγω της αναπηρίας. Ειδικότερα, η αρχή της ίσης μεταχείρισης δεν εμποδίζει τη διατήρηση ή εισαγωγή διατάξεων προστασίας της υγείας και της ασφάλειας στο χώρο εργασίας, ούτε μέτρα που στοχεύουν στη δημιουργία ή τη διατήρηση προϋποθέσεων ή διευκολύνσεων με σκοπό τη διαφύλαξη ή την ενθάρρυνση της ένταξης των ατόμων με αναπηρίες στην αγορά εργασίας.¹⁷
2. Για σκοπούς, δε, εξασφάλισης της τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης έναντι προσώπων με αναπηρίες προβλέπονται εύλογες προσαρμογές και, επί τούτου, **ο εργοδότης λαμβάνει τα ενδεδειγμένα μέτρα, ανάλογα με τις ανάγκες που παρουσιάζονται σε μια συγκεκριμένη κατάσταση, ώστε το πρόσωπο με αναπηρία να μπορεί να έχει πρόσβαση σε θέση εργασίας ή να ασκεί το επάγγελμά του.**¹⁸
3. Η **αρχή της ίσης μεταχείρισης** δεν εμποδίζει, ανάμεσα σε άλλα, την **υποχρέωση για παροχή εύλογης προσβασιμότητας και διευκολύνσεων στο χώρο εργασίας,** περιλαμβανομένων (i) των αναγκαίων μετατροπών ή ρυθμίσεων της προσβασιμότητας σε

¹⁷ Άρθρο 3B του περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμου

¹⁸ Άρθρο 5(1Α) του ίδιου Νόμου

υφιστάμενες διευκολύνσεις για να καταστούν προσβατές σε άτομα με αναπηρίες και (ii) της αναδιαμόρφωσης εργασίας με τη δημιουργία ωραρίων μερικής ή **διαφοροποιημένης απασχόλησης**, με την απόκτηση νέου ή με τη διαφοροποίηση του υφιστάμενου εξοπλισμού, του μηχανισμού, των συσκευών, των οργάνων, των μέσων και οποιωνδήποτε διευκολύνσεων και υπηρεσιών.¹⁹

4. Προς τούτο, θα πρέπει να λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίζεται η παροχή εύλογων προσαρμογών στα άτομα με αναπηρίες.²⁰
5. Οποιαδήποτε **παράλειψη χωρίς εύλογη αιτία επιφέρει δυσμενή διάκριση** εναντίον ατόμου με αναπηρία, συνιστά, βάσει του ίδιου Νόμου, αδίκημα. **Ως εύλογη αιτία νοούνται «...όλες τις περιπτώσεις όπου δε δύνανται να ληφθούν ή δε λήφθηκαν τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίζουν ότι παρέχεται εύλογη προσαρμογή...».**²¹
6. Ο περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμος, παρέχει τη δυνατότητα σε οποιοδήποτε πρόσωπο έχει την άποψη ότι έχει, στη βάση των πιο πάνω νομοθετικών προνοιών, υποστεί διακριτική μεταχείριση λόγω της αναπηρίας του, να υποβάλλει σχετικό παράπονο στον Επίτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ο οποίος το εξετάζει στη βάση των αρμοδιοτήτων του που απορρέουν από τον

¹⁹ Άρθρο 5(2)(δ) του ίδιου Νόμου

²⁰ Άρθρο 9 του ίδιου Νόμου

²¹ Εδάφιο (3) του άρθρου 9 του ίδιου Νόμου

περί Καταπολέμησης των Φυλετικών και Ορισμένων άλλων Διακρίσεων (Επίτροπος) Νόμο [Ν. 42(Ι)/2004].²²

• **Ο περί Καταπολέμησης των Φυλετικών και Ορισμένων άλλων Διακρίσεων (Επίτροπος) Νόμος [Ν. 42(Ι)/2004]**

1. Οι αρμοδιότητες, καθήκοντα και εξουσίες που παρέχονται στον Επίτροπο δυνάμει του Ν. 42(Ι)/2004, ασκούνται τόσο σε σχέση με τον ιδιωτικό όσο και το δημόσιο τομέα δραστηριοτήτων²³ και καλύπτουν, μεταξύ άλλων, απαγορευμένες με νόμο διακρίσεις, όπως αυτές καθορίζονται στο άρθρο 6 του Νόμου.²⁴
2. Σύμφωνα με το άρθρο 6 του Νόμου, αποτελεί απαγορευμένη με νόμο διάκριση, κάθε μεταχείριση ή συμπεριφορά, διάταξη, όρος, κριτήριο, ή πρακτική, που στα πλαίσια δραστηριοτήτων στο δημόσιο ή και στον ιδιωτικό τομέα δραστηριοτήτων διέπεται ειδικά, απαγορεύεται ή δεν επιτρέπεται, από οποιοδήποτε εκάστοτε σε ισχύ Νόμο ή κανονισμούς επί τω ότι συνιστά σύμφωνα με τις διατάξεις τους άμεση ή έμμεση διάκριση λόγω, μεταξύ άλλων, ειδικών αναγκών. Διάκριση δυνατόν να είναι **απαγορευμένη με νόμο διάκριση**, υπό την προαναφερόμενη έννοια, καθ' όσον αφορά οποιοδήποτε θέμα, περιλαμβανομένων **Θεμάτων που αφορούν στους όρους πρόσβασης, πρόσληψης, προαγωγής και κριτηρίων επιλογής σε απασχόληση και εργασία**,

²² Άρθρο 9Γ του ίδιου Νόμου

²³ Άρθρο 3 του περί Καταπολέμησης των Φυλετικών και Ορισμένων Άλλων Διακρίσεων (Επίτροπος) Νόμου

²⁴ Άρθρο 5 του ίδιου Νόμου

καθώς και σε σχέση με τις εργασιακές συνθήκες και τους όρους απασχόλησης.

3. Οποιαδήποτε μεταχείριση, ως επίσης και η εφαρμογή οποιασδήποτε διάταξης, όρου, κριτηρίου, ή πρακτικής που αποτελούν απαγορευμένη με νόμο διάκριση κατά τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 6, δεν επιτρέπονται.²⁵

4. Το άρθρο **21(1)(α) του ίδιου Νόμου**, παρέχει στον Επίτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων την εξουσία όπως, όταν διαπιστώσει μετά τη διερεύνηση παραπόνου ότι υπάρχει μεταχείριση που συνιστά απαγορευμένη, βάσει του άρθρου 6 του Νόμου, διάκριση ως προς την απόλαυση προστατευόμενου δικαιώματος καθότι είναι λιγότερο ευνοϊκή από εκείνη στην τυγχάνει άλλο πρόσωπο σε ανάλογη κατάσταση στην απόλαυση του εν λόγω δικαιώματος, προβεί σε συστάσεις προς το δημόσιο πρόσωπο ή το πρόσωπο του ιδιωτικού τομέα για λήψη, εντός καθορισθείσας προθεσμίας, συγκεκριμένων πρακτικών μέτρων, με τα οποία να διασφαλίζεται η απόλαυση του προστατευόμενου δικαιώματος και η αποτροπή επανάληψης παρόμοιας μεταχείρισης στο μέλλον.

²⁵ Άρθρο 8 του ίδιου Νόμου

E. Διαπιστώσεις - Συμπεράσματα

• Διακριτική μεταχείριση εκπαιδευτικών με αναπηρία

1. Όσον αφορά στην ουσία του παραπόνου, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το ΥΠΑΝ προέβαινε, μέχρι τώρα, στις αναγκαίες ενέργειες για την άρση των εμποδίων που παρακώλυαν την ισότιμη πρόσβαση των εκπαιδευτικών με αναπηρίες στην εργασία και την απασχόληση και όταν, λόγω της φύσης της αναπηρίας, δεν μπορούσαν να παρευρίσκονται και να εργάζονται στις σχολικές αίθουσες τα πρωινά, **τους παραχώρουσε τις αναγκαίες εύλογες προσαρμογές, τοποθετώντας τους, εάν και ο ίδιοι/ες το επιθυμούσαν και πληρούσαν τα αναγκαία κριτήρια επιλογής, ως Διευθύνοντες/ουσες σε Κ.Ι.Ε.**
2. Με τον τρόπο αυτό διασφαλιζόταν η ισότιμη μεταχείριση των εκπαιδευτικών με αναπηρία, αφού το Κράτος μεριμνούσε για την άρση των εμποδίων με τα οποία οι εκπαιδευτικοί με αναπηρία τίθεντο αντιμέτωποι/ες και τους παραχώρουσε τις αναγκαίες εύλογες προσαρμογές για να μπορούν να υπερπηδούν τα εμπόδια για την ισότιμη απόλαυση του αναφαίρετου δικαιώματός τους για εργασία και απασχόληση.
3. Στη φετινή όμως επιστολή/ανακοίνωσή του, το ΥΠΑΝ έχει διαφοροποιήσει το κριτήριο επιλογής για την υπηρεσία σε Δημόσια Σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης, **αποστερώντας από τους/τις εκπαιδευτικούς με αναπηρία που είναι μεν τοποθετημένοι ως Διευθύνοντες/ουσες σε Κ.Ι.Ε. πλην όμως δεν έχουν συμπληρωμένα δεκαπέντε χρόνια υπηρεσίας, τη δυνατότητα διεκδίκησης εκ νέου της**

τοποθέτησης τους στην ίδια θέση και για την επόμενη σχολική χρονιά.

4. Κατά συνέπεια, **το ΥΠΑΝ με την νέα επιστολή/ανακοίνωση, όχι μόνο δεν παρέχει τις απαιτούμενες εύλογες προσαρμογές τις οποίες παραχωρούσε μέχρι σήμερα σε εκπαιδευτικούς με αναπηρία χωρίς να θέτει ως προαπαιτούμενο την εκ μέρους τους κατοχή δεκαπενταετούς υπηρεσίας, αλλά ούτε και εξαιρεί τους/τις συγκεκριμένους/ες εκπαιδευτικούς από αυτή τη ρύθμιση, παρότι εργάζονταν μέχρι σήμερα με άριστες αξιολογήσεις ως προς την απόδοση τους ,η οποία σε καμία περίπτωση δεν αμφισβητήθηκε ώστε να αποτελέσει το έναυσμα της αλλαγής των χρόνων προϋπηρεσίας.**

5. Αντιθέτως, δε, **το ίδιο το ΥΠΑΝ** δημιουργεί με την αύξηση των χρόνων υπηρεσίας **επιπρόσθετο εμπόδιο στους εκπαιδευτικούς με αναπηρία που δεν πληρούν το κριτήριο της δεκαπεντάχρονης πείρας και παρακωλύει την απόλαυση του δικαιώματος τους για εργασία και απασχόληση, αίροντας έμμεσα για τη σχολική χρονιά 2023-2024, την εύλογη προσαρμογή που μέχρι σήμερα τους παραχωρείτο, εφόσον με την απουσία λιγότερο ευνοϊκής μεταχείρισης (ώστε γι αυτούς να ισχύει το προηγούμενο καθεστώς της δεκάχρονης προϋπηρεσίας) τους στερεί** τη δυνατότητα πρόσβασης στην εργασία τους σε ισότιμη βάση με τους άλλους.

6. Είναι προφανές ότι κάποιος/α εκπαιδευτικός με μόνιμη μη αναστρέψιμη αναπηρία **στερείται τις εύλογες προσαρμογές στον/στην οποίο/α παραχωρούνταν μέχρι σήμερα για απογευματινή απασχόληση , εφόσον με το εμπόδιο της δεκαπενταετούς πείρας που αναφύεται δεν θα τους επιτρέπουν να εργάζονται και να συνεχίσουν την απασχόλησή τους σε δίκαιες και ευνοϊκές συνθήκες εργασίας,**

τα **απογεύματα** ως ήταν το καθεστώς μέχρι σήμερα αφού ήδη «αναγνωρίστηκε» από το Υπουργείο κατά τα προηγούμενα έτη πως δεν μπορούν να παρευρίσκονται στις σχολικές αίθουσες τα πρωινά.

7. Επισημαίνεται, συναφώς, ότι η **αρχή της καλής πίστης** επιβάλλει στη διοίκηση να μην ενεργεί με τρόπο ασυνεπή ή **αντιφατικό** ή **κακόπιστο** ούτως ώστε να μην κλονίζεται η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του διοικούμενου προς αυτή.
8. Περαιτέρω, η τροποποίηση του κριτηρίου επιλογής για υπηρεσία σε Δημόσια Σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης, φαίνεται ότι αντίκειται και προσκρούει στο **δόγμα της ταυτόχρονης επιδοκμασίας και αποδοκμασίας** καθότι, ενώ, στην περίπτωση τουλάχιστον της παραπονούμενης, το ΥΠΑΝ αποδεχόταν μέχρι σήμερα ότι ήταν κατάλληλη και ικανή για να εκτελεί καθήκοντα Διευθύνουσας στα Κ.Ι.Ε., πλέον **αποδοκιμάζει την ίδια του την απόφαση που εφάρμοζε μέχρι τώρα, κρίνοντας την ως μη κατάλληλη και ικανή, αφού δεν πληροί τα διαφοροποιημένα (ως προς τα έτη υπηρεσίας) κριτήρια επιλογής για τους Διευθύνοντες/ουσες των Κ.Ι.Ε..**
9. Η δε υπό αναφορά **τροποποίηση του κριτηρίου επιλογής** σε Δημόσια Σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης, φαίνεται ότι έχει υλοποιηθεί χωρίς οποιοδήποτε αιτιολογία ή μελέτη, αφού δεν έχουν γνωστοποιηθεί οι λόγοι της συγκεκριμένης απόφασης του ΥΠΑΝ.

• Πιθανή παραβίαση του άρθρου 11(στ) του Ν. 3 /1991

10. Σε σχέση, ειδικότερα, με την παραπονούμενη, θα πρέπει να επισημανθεί ότι **είχε υποβάλει παράπονο στο Γραφείο μας αναφορικά με την ελλιπή προσβασιμότητα του Κ.Ι.Ε. στο οποίο ήταν τοποθετημένη ως Διευθύνουσα στις αρχές της τρέχουσας σχολικής χρονιά και κατόπιν παρέμβασής μας το ΥΠΑΝ (Προϊστάμενη Κ.Ι.Ε.) αναθεώρησε την απόφασή της και την τοποθέτησε σε άλλο Κ.Ι.Ε. που στεγάζεται σε προσβάσιμο κτίριο.**
11. Δεδομένου, δε, ότι η παραπονούμενη_τα τελευταία τέσσερα χρόνια είναι τοποθετημένη ως Διευθύνουσα σε Κ.Ι.Ε και πληροί όλα τα κριτήρια για τη θέση, πλην όμως έχει δωδεκάμισι (αντί δεκαπέντε) χρόνια υπηρεσία σε Δημόσια Σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο η διαφοροποίηση του κριτηρίου της υπηρεσίας **να στρέφεται ειδικότερα κατά της ίδιας, ώστε να μην είναι σε θέση να διεκδικήσει την τοποθέτηση της ως Διευθύνουσα σε Κ.Ι.Ε. και την επικείμενη σχολική χρονιά.**
12. Επί τούτου, επισημαίνεται ότι βάσει του **άρθρου 11(στ) των περί Επιτρόπου Διοικήσεων Νόμων**, οποιοσδήποτε «...αρνείται να εργοδοτήσει, απολύει ή απειλεί πως θα απολύσει από την εργασία του, επηρεάζει ή απειλεί πως θα επηρεάσει, εκφοβίζει ή εξαναγκάζει, οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο ή επιβάλλει οποιαδήποτε τιμωρία σε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο...λόγω του γεγονότος ότι το πρόσωπο αυτό...υπέβαλε οποιοδήποτε παράπονο, για να εξεταστεί από τον Επίτροπο...», είναι ένοχος αδικήματος.

E. Εισηγήσεις

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα και για την άρση της διάκρισης που συντελείται εις βάρος των εκπαιδευτικών με αναπηρία που είναι τοποθετημένοι/ες ως Διευθύνοντες/ουσες στα Κ.Ι.Ε. και επιθυμούν να τοποθετηθούν εκ νέου στην ίδια θέση και την σχολική χρονιά 2023-2024, πλην όμως δεν έχουν συμπληρωμένα δεκαπέντε χρόνια υπηρεσίας σε Δημόσια Σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης, **εισηγούμαι όπως το Υπουργείο εξακολουθήσει να τους παρέχει ως εύλογη προσαρμογή και υπό μορφή θετικής δράσης, τη δυνατότητα διεκδίκησης της εκ νέου τοποθέτησης τους ως Διευθύνοντες/ουσες σε Κ.Ι.Ε.** τα άτομα με αναπηρία που έχουν συμπληρώσει δεκάχρονη υπηρεσία ως ίσχυε μέχρι σήμερα.

Επιβάλλεται δηλαδή ως θετική δράση η εξαίρεση των εκπαιδευτικών με αναπηρία στο απαιτούμενο της δεκαπενταετίας που θα ισχύει για τους υπόλοιπους ώστε να αντισταθμιστεί η οποιαδήποτε ανακωχή ένεκα της αναπηρίας.

Ως εκ τούτου, στην επίμαχη επιστολή/ανακοίνωση, θα πρέπει **να επιτραπεί, υπό μορφή θετικής δράσης, εξαίρεση για τις/τους συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς**, η οποία θα μπορούσε να γνωστοποιηθεί με σχετική συμπληρωματική επιστολή/ανακοίνωση, **προτού εκπνεύσει η προθεσμία εκδήλωσης ενδιαφέροντος** που αναφέρεται στην εν λόγω επιστολή/ανακοίνωση, ώστε οι ενδιαφερόμενοι/ες να μπορέσουν να εκδηλώσουν έγκαιρα και εντός της προθεσμίας το ενδιαφέρον τους, **ή/και με παράταση της προθεσμίας εκδήλωσης ενδιαφέροντος** από τη συγκεκριμένη ομάδα εκπαιδευτικών.

Η Έκθεση **υποβάλλεται στο Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας** και αντίγραφο της **θα κοινοποιηθεί**, για ενημέρωση, στην παραπονούμενη, στην ΠΟΑΑ Λεμεσού και στην ΚΥΣΟΑ.

Σημειώνεται, συναφώς, ότι η παρούσα Έκθεση υποβάλλεται υπό και **υπό την αρμοδιότητά μου ως Φορέας Ισότητας και Καταπολέμησης των Διακρίσεων** και, σε περίπτωση που οι πιο πάνω εισηγήσεις δεν υλοποιηθούν, **θα ακολουθήσει δεσμευτική Σύσταση**, δυνάμει του άρθρου 21 του περί Καταπολέμησης των Φυλετικών και Ορισμένων Άλλων Διακρίσεων (Επίτροπος) Νόμου, **αφού προηγουμένως το εμπλεκόμενο Υπουργείο κληθεί σε Διαβούλευση**, βάσει του άρθρου 22 του ίδιου Νόμου.

**Επίτροπος Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**

**Ανεξάρτητος Μηχανισμός
Προώθησης, Προστασίας και Παρακολούθησης
της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία
Φορέας Ισότητας και Καταπολέμησης των Διακρίσεων**